

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут **педагогічний**
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Актуальні проблеми управління навчальним процесом у ВНЗ

Другий (магістерський) рівень

Освітня програма _Соціальна педагогіка
Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № _1_ від “_” ____ 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Актуальні проблеми управління навчальним процесом у ВНЗ
Рівень вищої освіти	магістр
Викладач (-і)	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Ворошук Оксана Дмитрівна
Контактний телефон викладача	0342570005
E-mail викладача	oksana.voroshchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки. 2.2 Вибіркові дисципліни 2.2.2 Дисципліни за вибором ЗВО Blended Learning – викладання навчальної дисципліни передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, онлайн консультування і т.п.
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС -3 (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
2. Анотація до курсу	
<p>До змісту даного курсу включені знання з різних областей наук: педагогіки, соціальної педагогіки, практичної психології, управлінської діяльності . Підготовка майбутнього викладача ЗВО до професійної діяльності передбачає ознайомлення сучасним менеджментом у ЗВО, сучасними досягненнями і проблемами, що стосуються управлінської діяльності. В основі навчальної дисципліни покладено проблемно-дослідницький підхід до організації пізнавальної діяльності студентів, розвиток здібностей до творчої професійної діяльності, зв'язок і організацію навчання з рівнем формування професійних компетентностей.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу: - ознайомлення студентів з підходами державної політики в галузі освіти, оновлення змісту форм і методів навчання, примноженні інтелектуального потенціалу суспільства на основі вивчення сучасного стану і нормативно-правової бази, яка має бути надійним підґрунтям і системою орієнтирів у практичній діяльності усіх учасників навчального процесу ЗВО.</p> <p>Завдання викладання дисципліни: - з'ясувати структуру навчального процесу у вищих закладах освіти; - усвідомити закономірності і принципи організації та здійснення навчально-виховного процесу у ЗВО; - проаналізувати основні поняття нормативно-правової бази вищої освіти; - розкрити ключові поняття і визначення «Положення про організацію навчального процесу у ЗВО».</p> <p>У процесі вивчення дисципліни студенти повинні знати: - характеристику цілісного педагогічного процесу у вищій школі, його закономірності і принципи організації; - нормативно-правові акти, що регламентують організацію навчального процесу у вищій школі України; - форми організації навчального процесу у ЗВО, особливості їх організації та здійснення; - нормативні документи ЗВО, що визначають форми та види контролю; - особливості наукового-методичного забезпечення навчального процесу.</p> <p>уміти: - аналізувати навчальні плани, робочі програми з предмету, індивідуальні і навчальні плани студентів, виявляти їх сутність та особливості розробки; - організовувати та проводити лекційне, практичне, лабораторне та семінарське заняття; -</p>	

організовувати та проводити індивідуальні заняття, консультації, керувати курсовим проектом; - вміти організовувати самостійну роботу студентів, розробляти її зміст та навчально-методичні засоби її забезпечення; - ефективно здійснювати організаційно-методичне керівництво практикою; - обирати та реалізувати контрольні заходи, які мають місце в організації навчального процесу ЗВО. - планувати навчальний час студента та робочий час викладача.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність: - здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальна компетентність: - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність виявляти ініціативу та підприємливість; здатність генерувати нові ідеї (креативність); навички міжособистісної взаємодії; здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: - здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації; здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи; здатність до оцінки процесу і результату; здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві; здатність до ефективного менеджменту організації у сфері соціальної роботи

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Соціальна робота	2	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Теоретичні засади управління навчальним закладом. План Зарубіжні наукові школи, теорії та концепції менеджменту. Сутність управління вищим навчальним закладом. Зміст діяльності з управління навчальним закладом. Закономірності та принципи управління навчальним процесом у ЗВО.	Лекція, 2 год Самостійна робота	1, 3, 10, 11, 13, 15, 17	Опрацювати конспект лекції та відповідні джерела 2 год	5 б. за підготовку додаткових завдань, активну участь під час лекції	Самостійну роботу виконати упродовж тижня після проведення
Тема 2. Законодавство України про управління навчальним процесом у ЗВО. План Нормативно-	Лекція, 2 год Самостійна робота	1, 2, 8, 10, 13, 19	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал	5 б. за підготовку додаткових завдань,	Самостійну роботу виконати до упродовж

<p>правова база, що регламентує організацію педагогічного процесу у вищій школі. Державна політика у галузі вищої освіти. Державні органи управління освітою. Та їх функції. Основні документи, які регламентують нормативно-правову базу діяльності ЗВО та підготовки сучасного фахівця з вищою освітою: Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти і науки України та інші акти законодавства з питань вищої освіти. Правовий статус Закладів вищої освіти (Закон України «Про вищу освіту»). Правовий статус власника. Статут ЗВО(на прикладі «Статуту Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).</p>	робота		конспект лекції та відповідні джерела	активну участь під час лекції	тижня після проведення лекції.
<p>Тема 3. Макротехнологія управління навчальним процесом у ЗВО. Методи управління навчальним процесом у ЗВО. План Управлінський цикл та функції управління. Функція планування. Організація як функція управління. Функція контролю. Регулювання як функція управління Системний підхід до управління вищим навчальним закладом. Сутність демократизації управління навчальним закладом. Напрями демократизації управління закладом</p>	Лекція, 2 год	2, 3, 5, 8, 11, 12, 15, 17, 19	Опрацювати конспект лекції та відповідні джерела 4 год	5 б. за підготовку додаткових завдань, активну участь під час лекції	Самостійну роботу виконати упродовж тижня після проведення лекції.
<p>Тема 4. Структурні підрозділи та система управління навчальним процесом у ЗВО. План Структурні підрозділи ЗВО. Навчальний відділ,</p>	Лекція, 2 год. Самостійна робота	2, 3, 4, 7, 8, 11, 13, 15, 16,	Опрацювати конспект лекції та презентацію	5 б. за підготовку додаткових завдань, активну участь під час лекції	Самостійну роботу виконати упродовж тижня після проведення лекції.

напрями та зміст організаційно-управлінської діяльності. Деканат, структура, зміст та управлінські функції деканату та провідних фахівців. Кафедра, її роль в плануванні, організації та забезпеченні ефективності навчання.					
Тема 5. Робочі органи, дорадчі органи. Органи самоврядування у ЗВО. План Робочі органи - ректорат, приймальна комісія, адміністративна рада тощо. Дорадчо-консультативні органи (рада роботодавців, рада інвесторів, студентська, наукова рада. Положення про робочі та дорадчі органи ЗВО. Органи громадянського самоврядування ЗВО: загальні збори (конференція трудового колективу. Студентське самоврядування.	Лекція, 2 год. Самостійна робота	1, 2, 7, 9, 10-11, 13, 17, 18, 19	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати презентацію..	5 б. за підготовку додаткових завдань, активну участь під час лекції	Самостійну роботу виконати упродовж тижня після проведення лекції.
Тема 6. Ліцензування та акредитація. Ліцензування освітніх послуг у вищому навчальному закладі. Порядок проведення ліцензування освітніх послуг. Акредитація спеціальностей та вищих навчальних закладів	Інтерактивна лекція, 1 год Самостійна робота	1, 10, 11, 17, 18, 19	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати презентацію методу проєктів, інформаційної технології (на вибір) з обґрунтуванням її ефективності.	5 б. за підготовку додаткових завдань, активну участь під час лекції	Самостійну роботу виконати упродовж тижня після проведення лекції
Тема 7. Нормування учіння та викладання. Умови планування та графік навчального процесу у ЗВО. Нормування навчального часу студента. Нормування робочого часу викладача, зміст обов'язкових видів роботи. Основні види методичної, наукової, та організаційної роботи науково-педагогічних працівників.	Інтерактивна лекція, 1 год Самостійна робота		Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Підготувати презентацію з обґрунтуванням її ефективності.	5 б. за підготовку додаткових завдань, активну участь під час лекції	Самостійну роботу виконати упродовж тижня після проведення лекції
Практичне заняття №1. Теоретичні засади управління вищим навчальним закладом План 1. Сутність управління вищим навчальним	Семинар, 2 год	1, 2, 8, 10,13, 17, 19	Підготувати презентацію на одну із обраних проблем. Розробити і запропонувати декілька варіантів	5 балів відповіді за теоретичні питання, 5 балів – підготовка презентації	Протягом 2 семестру згідно з розкладом занять

<p>закладом.</p> <p>2. Зміст діяльності з управління вищим навчальним закладом. Основні концепції управління.</p> <p>3. Проблема закономірностей управління навчальними закладами у вітчизняній науці.</p> <p>4. Принципи управління вищими навчальними закладами.</p>			вирішення ситуацій.			
<p>Практичне заняття № 2. Законодавство України про управління навчальним процесом у ЗВО.</p> <p>План</p> <p>1. Провідні напрями оновлення змісту освіти у вищій школі (Закон України «Про вищу освіту», Національна Доктрина розвитку освіти в Україні XXI ст.).</p> <p>2. Правовий статус вищих навчальних закладів (Закон України «Про вищу освіту»).</p> <p>3. Положення про організацію навчального процесу у ЗВО.</p> <p>4. Статут вищого навчального закладу на прикладі «Статуту Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</p> <p>5. Інша законодавча база з питань управління навчальним процесом у ЗВО.</p>	Семіна р, 2 год	1, 2, 8, 9, 10, 13, 21	<p>Розробити 3 варіанти творчих ситуацій для конкретно обраної теми, використовуючи елементи макротехнології управління</p> <p>Практичне завдання</p> <p>1. Створити портфоліо нормативно-правових документів щодо організації управління навчальним процесом у ЗВО:</p> <p>а) державний рівень управління;</p> <p>б) рівень університету.</p> <p>2. Зробити порівняльний аналіз Статутів провідних ЗВО.</p>	3	5 балів – відповіді за теоретичні питання, 5 балів – створення творчих ситуацій	Протягом 2 семестру згідно з розкладом занять
<p>Практичне заняття №3. Структура та зміст управління навчальним процесом у вищій школі</p> <p>План</p> <p>1. Структура управління навчальним процесом у ЗВО. Зміст вищої освіти як науково-обґрунтована система дидактично та методично оформленого навчального матеріалу для різних рівнів та ступенів вищої освіти.</p> <p>2. Стандарти вищої освіти.</p> <p>3. Державні документи, що визначають зміст</p>	Семіна р, 2 год	1, 2, 9, 10, 11, 13	<p>Практичне завдання</p> <p>1. Розробити робочу навчальну програму з</p>		5 балів – розробка квесту, оцінюється групова робота	Протягом 2 семестру згідно з розкладом

підготовки спеціалістів у ЗВО: освітньо-професійна програма та структурно-логічна схема підготовки. 4. Навчальний план, робочий навчальний план, індивідуальний навчальний план студента. Навчальна і робоча програма, підручники, посібники для ЗВО. 5. Розклад навчальних занять.					
Практичне заняття № 4. Макротехнологія управління навчальним процесом у ЗВО План 1. Управлінський цикл та функції управління. 2. Організація як функція управління. 3. Регулювання як функція управління. 4. Мотивація і стимулювання. Теорії мотивації. 5. Планування та контроль як основні функції педагогічного менеджменту.	Семіна р, 2 год	1, 4, 7, 8, 9, 13, 19, 20	Розробити та презентувати у групах один з методів управління освітнім процесом у ЗВО 1. Розробити проблемні запитання до теми. 2. Скласти детальний план заняття з обраної теми. Розробити 3 варіанти ситуацій для конкретно обраної теми	5 балів відповіді за теоретичні питання, 5 балів – розробка ігрових ситуацій	Протягом 2 семестру згідно з розкладом занять
Тема 5. Особливості управління навчальним процесом у ЗВО План 1. Системний підхід до управління навчальним закладом. 2. Сутність демократизації управління навчальним закладом. Напрями демократизації управління навчальним закладом. Синергетичні засади демократизації управління навчальним закладом. 3. Авторитарне управління ЗВО. 4. Інформатизація управління навчальним закладом	Семіна р, 2 год	2, 3, 4, 7, 8, 11, 13, 15,	Спроекувати управлінську діяльність у структурному підрозділі і презентувати її.	5 балів - проєктування і презентація	Протягом 2 семестру згідно з розкладом занять
Практичне заняття №6. Методи управління навчальним процесом у ЗВО. План 1. Проблема методів управління у педагогічній науці. Наукові підходи до класифікації методів управління.	Семіна р, 2 год	2 год, 4, 7, 8, 9,	1. Розробити та презентувати у групах аспекти діяльності дорадчих та робочих органів. 2. Розробити проблемні	5 балів – теоретичні питання; 5 балів - практичні завдання	Протягом 2 семестру згідно з розкладом занять

<p>2. Моделювання методів управління.</p> <p>3. Методи одержання інформації, необхідної для управління навчальним закладом.</p> <p>4. Сутність і структура методів розробки управлінських рішень. Сутність управлінського рішення. Аналіз практики використання методів розробки управлінських рішень у навчальних закладах.</p> <p>5. Методи доведення управлінських рішень до виконавців. Значення доведення рішень до виконавців для управління навчальним закладом.</p> <p>6. Урахування індивідуальних особливостей під час доведення управлінських рішень до підлеглих.</p> <p>7. Організаційно-методичні методи управління навчальним закладом: сутність і структура методів. Аналіз досвіду використання методів організації виконання управлінських рішень в управлінні навчальними закладами. Вибір методів організації виконання управлінських рішень.</p>			<p>запитання до теми.</p> <p>3. Скласти детальний план заняття з обраної теми.</p> <p>Розробити 3 варіанти ситуацій для конкретно обраної теми</p>		
<p>Практичне заняття №7. Форми навчання у ЗВО, їх характеристика та умови навчання студентів</p> <p>План</p> <p>1. Особливості організації та управління денною (стаціонарною) формою навчання.</p> <p>2. Особливості управління вечірньою формою навчання.</p> <p>3. Управління заочною формою навчання та екстернатом.</p> <p>4. Специфіка організації та управління дистанційною формою навчання.</p> <p>5. Графік навчального процесу.</p>	<p>Семинар, р, 2 год</p>	<p>1, 4, 7, 8, 12, 17, 19</p>	<p>Розробити у відповідності до критеріїв схему самоаналізу . Управлінська ситуація: розробити розклад занять для дистанційної форми навчання.:</p>	<p>5 балів – розробка проекту</p>	<p>Протягом 2 семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Практичне заняття №8. Структурні підрозділи та система управління</p>	<p>Семинар, р, 4 год</p>	<p>1, 4, 12, 13, 16, 19</p>	<p>Управлінська ситуація: розробіть схему</p>	<p>19 балів створення авторської</p>	<p>Управлінська ситуація: розробіть розклад</p>

<p>навчальним процесом у ЗВО</p> <p>План</p> <p>1. Зміст і особливості менеджменту у ЗВО. Мета і завдання менеджменту. Культурологічна парадигма менеджменту у ЗВО</p> <p>2. Функції вузівського менеджменту Модель прийняття рішення Врума-Єтона, Закон Єркса-Додсона у делегуванні повноважень.</p> <p>3. Особливості організації внутрішнього управління ЗВО.</p> <p>4. Структурні підрозділи ЗВО та принципи управління ними.</p> <p>5. Навчальний відділ, напрями та зміст організаційно-управлінської діяльності.</p> <p>6. Деканат, структура, зміст та управлінські функції деканату та провідних фахівців.</p> <p>7. Кафедра, її роль в плануванні, організації та забезпеченні ефективності навчання.</p>			<p>проведення нарад та засідань, що стосуються організації навчального процесу. розробіть план проведення засідання кафедри</p>	<p>моделі</p>	<p>засідань, що стосуються організації навчального процесу. розробіть план проведення засідання кафедри.</p>	<p>план засідання</p>
---	--	--	---	---------------	--	-----------------------

6. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Види контролю: поточний, підсумковий. Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, підготовка творчих завдань. Форма контролю: екзамен. Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю" Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДЗВО «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни здійснюється згідно з кредитно- модульною системою організації навчального процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 50 балів (робота на практичних, лабораторних і лекційних заняттях – 30, самостійна робота – 10 виконання індивідуального заняття – 10;) , і рейтингу з атестації (екзамен) – 50 балів. Загальні 100 балів включають: 35 балів за семінарські заняття; 15 балів за самостійну роботу; 50 балів за екзамен.</p>
--	---

Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення питань і завдань ККР.
Семінарські заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою (Передбачає виконання тестових завдань, практичних творчих завдань, усних і письмових відповідей).
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх передбачених форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для допуску до іспиту з курсу - 25 .

7. Політика курсу

При організації освітнього процесу викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про самостійну роботу студентів; Положення про організацію освітнього процесу; Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів; Положення про практику студентів; Положення про рейтингову систему оцінювання знань; Положення про академічну доброчесність; Положення про екзамени та заліки; Положення про підготовку дипломної роботи; Положення про укладання та контроль за виконанням договору про надання освітніх послуг ; Положення про забезпечення якості освіти .

Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

8. Рекомендована література

Основна

1. Дзвінчук Д. Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство К.: 2003. 239 с.
2. Драйден Г., Вос Дж. "Революція у навчанні"/. Переклала з англійської - Мирослава Товкало; К. 2011 542 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Закон України Про управління об'єктами державної власності (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 46, ст.456) { Із змінами, внесеними згідно із Законами N 910-VIII (910-19) від 24.12.2015 } URL// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/185-16>
5. Збірник нормативно-правових актів щодо взаємного визнання документів про освіту, наукові ступені та вчені звання / Уклад.: В. Д. Шинкарукта ін. - К, 2014. 364 с.
6. Луговий В.І. Управління освітою: навч. посіб. К.: 1997. – 304 с.
7. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa>
8. Марків В. М. Організація і управління навчальним процесом у ВНЗ : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг: КПІ, 2013. 110 с.
9. Черниш О. В. Концепції ефективності управління зво <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-2515/>
10. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
11. Наказ «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 [електронний ресурс] // <http://mon.gov.ua/>
12. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, затверджена Указом Президента України. [електронний ресурс]: <http://tempus.org.ua/uk/news/823-nacionalna-strategija-rozvitku-osviti-v-ukrajini-na-2012-2021-r.html>
13. Організація управління навчальним процесом у ВНЗ: навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. - Івано-Франківськ, 2016. –160 с.
14. Положення про організацію екстернату у вищих навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти України від 8 грудня 1995 року №340
15. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Введено в дію Вченою радою наказом ректора ДЗВО «Прикарпатський національний ДЗВО «Прикарпатський університет імені Василя Стефаника» національний університет (протокол №7 від «30» червня 2015 р.) імені Василя Стефаника (№447 від «24» липня 2015 р.) // [електронний ресурс] <http://www.pu.if.ua/images/navchalnyi-protses/2013/zakonodavcho-normatyvna-baza/polozhennia/23.pdf>

16. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

17. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 №2145-URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

18. Терентьєва Н.О. Організація навчання у співробітництві [Текст]. Освітні технології. Організація різномірного навчання : навч. посіб., 2010. 59 с.

19. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: Навч. посіб. К., Знання. 2006. 365 с.

20. Цехмістрова, Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика [Текст] : навч. посіб. К. : Слово, 2005. 280 с.

Допоміжна

1. Нестуля О.О. Основи лідерства: навч. посібник К.: Знання, 2013. 287 с.

2. Зайченко І. В. Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / І. В. Зайченко. – К. : “Освіта України”, “КНТ”, 2008. 528 с.

3. Науково-методичні засади формування психологічної компетентності керівників освітніх організацій у системі післядипломної педагогічної освіти [Текст]: наук.- метод. посібник К. : Педагогічна думка, 2012. 144 с.

4. "Для всіх, хто навчається." Велика бібліотека навчально-методичної літератури. <http://metodportal.net>

5. Бібліотека розумних книг. <http://lib.adtm.ru>

6. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. <http://www.library.edu-ua.net>

7. Електронна бібліотека. <http://el-biblioteka.at.ua>

8. Електронна бібліотека. <http://books.tr200.net>

Викладач Ворошук О. Д.